



सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग पाच

वर्ष ११, अंक १६]

शुक्रवार, जुलै ११, २०२५/आषाढ २०, शके १९४७

[पृष्ठे ३, किंमत : रुपये २६.००

असाधारण क्रमांक ८१

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानसभेत व महाराष्ट्र विधानपरिषदेत सादर केलेली विधेयके.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

महाराष्ट्र विधानसभेत दिनांक ११ जुलै, २०२५ रोजी पुरःस्थापित करण्यात आलेले खालील विधेयक महाराष्ट्र विधानसभा नियम ११६ अन्वये प्रसिद्ध करण्यात येत आहे :—

L. A. BILL No. XLVIII OF 2025.

A BILL

TO AMEND MAHARASHTRA COMPETITIVE EXAM (PREVENTION
OF UNFAIR MEANS) (AMENDMENT) ACT, 2024.

सन २०२५ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ४८.

महाराष्ट्र स्पर्धा परीक्षा (अनुचित मार्गास प्रतिबंध) अधिनियम, २०२४ यात सुधारणा
करण्याकरिता विधेयक.

ज्याअर्थी, यात पुढे दिलेल्या प्रयोजनाकरिता महाराष्ट्र स्पर्धा परीक्षा (अनुचित मार्गास प्रतिबंध)
अधिनियमात आणखी सुधारणा करणे इष्ट आहे. त्याअर्थी, भारतीय गणराज्याच्या शहात्तराव्या वर्षी, याद्वारे,
पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

१. (१) या अधिनियमास महाराष्ट्र स्पर्धा परीक्षा (अनुचित मार्गास प्रतिबंध) (सुधारणा) संक्षिप्त नाव व
अधिनियम, २०२५ असे म्हणावे. प्रारंभ.

(२) तो, महाराष्ट्र शासन राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे नियत करील अशा दिनांकास लागू होईल.

(३) तो, संपूर्ण महाराष्ट्रास लागू राहील.

(१)

सन २०२४ चा अधिनियम क्रमांक ३१ याच्या कलम २ च्या सुधारणा. (२) महाराष्ट्र स्पर्धा परीक्षा (अनुचित मार्गास प्रतिबंध) अधिनियम, २०२४ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “मुख्य अधिनियम” असा केला आहे) याच्या कलम २ मध्ये, पोट-कलम (१) मधील :—

(१) खंड (ग) मध्ये, “स्पर्धा परीक्षा प्राधिकरणाने घेतलेली” या मजकुराऐवजी “स्पर्धा परीक्षा प्राधिकरण, राज्य शासन किंवा, स्थानिक प्राधिकरणाने घेतलेली” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

(२) खंड (घ) मधील “स्पर्धा परीक्षा घेण्यासाठी राज्य शासनाने” या मजकुराऐवजी “स्पर्धा परीक्षा घेण्यासाठी राज्य शासनाने किंवा स्थानिक प्राधिकरणाने,” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

३. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ७ मध्ये—

(१) “किंवा सेवा पुरवठादार” या मजकुरानंतर “किंवा उमेदवार” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

(२) “ त्याची माहिती संबंधित” या मजकुरापूर्वी “किंवा उमेदवार,” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

४. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ११ मधील,—

(१) पोटकलम (१) मधील, “दहा लाख रुपयांपर्यंतच्या” या मजकुराऐवजी, “दोन लाख रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु जो दहा लाख रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ;

(२) पोटकलम (१) नंतर पुढील खंड समाविष्ट करण्यात येईल :—

“(क) या अधिनियमान्वये दुसऱ्यांदा अनुचित मार्गाचा अवलंब करणाऱ्या व अपराध करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीस किंवा व्यक्तींना, सात वर्षांपेक्षा कमी नसेल परंतु, जी पंधरा वर्षांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या मुदतीची कारावासाची शिक्षा होईल आणि दहा लाख रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु जो एक कोटी रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या द्रव्यदंडास पात्र असतील. द्रव्यदंडाचे प्रदान करण्यात कसून केल्यास, भारतीय न्याय संहिता, २०२३ याच्या तरतुदीनुसार कारावासाची अतिरिक्त शिक्षा लादण्यात येईल.”,

(३) पोट-कलम (२) मध्ये,—

(क) “एक कोटी रुपयांपर्यंत” या मजकुराऐवजी “एक कोटी रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु जो पाच कोटी रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल,

(ख) “चार वर्षांच्या” या मजकुराऐवजी “दहा वर्षांच्या” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल,

(४) पोट-कलम (३) मधील “एक कोटी रुपये” या मजकुराऐवजी “पन्नास लाख रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु जो एक कोटी रुपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

सन २०२४ चा अधिनियम क्रमांक ३१ याच्या कलम १२ च्या सुधारणा. ५. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १२ मध्ये, “पाच वर्षांपेक्षा कमी नसेल परंतु जी दहा वर्षांपर्यंत वाढविता येईल” या मजकुराऐवजी “दहा वर्षांपेक्षा कमी नसेल परंतु जी जन्मठेपेपर्यंत वाढविता येईल” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

सन २०२४ चा अधिनियम क्रमांक ३१ याच्या अनुसूची एक मधील सुधारणा. ६. मुख्य अधिनियमाच्या अनुसूची-एक मधील खंड (क) मधील “घेतलेली कोणतीही परीक्षा” या मजकुरापूर्वी

“(४) स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी,

(५) शासनाने अर्थसहाय्य केलेल्या संस्था, आस्थापना

(६) सार्वजनिक उपक्रम (पूर्णता किंवा अंशता सहाय्यीत)”

हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

उद्देश व कारणे यांचे निवेदन

महाराष्ट्रात ३५ लाखाहून अधिक विद्यार्थी स्पर्धा परीक्षांची तयारी करत आहेत स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये बहुतांश विद्यार्थी शेतकरी, कष्टकरी, कामगार आणि मध्यमवर्गीय कुटुंबातून येतात. परंतु पेपर फुटीच्या वाढत्या घटनांमुळे लाखो युवकांच्या भविष्यावर प्रतिकूल परिणाम होतो. स्पर्धा परीक्षा पारदर्शकपणे पार पाडल्या जाव्यात तसेच अनुचित मार्गांना आळा घालण्यासाठी “महाराष्ट्र स्पर्धा परीक्षा (अनुचित मार्गास प्रतिबंध) अधिनियम, २०२४” अधिनियमित केला आहे.

या अधिनियमात, परीक्षेत अनुचित प्रकार करणाऱ्यांना द्रव्यदंडाच्या बाबतीत कमाल द्रव्यदंडाची तरतूद असली तरी किमान द्रव्यदंडाची तरतूद नसल्याने हा कायदा कमकुवत होण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे द्रव्यदंडाची तरतूद करताना किमान द्रव्यदंडाची तरतूद करणे गरजेचे आहे.

या अधिनियमांत, अनुचित प्रकार करणाऱ्यांना पहिल्यांदा गुन्हा केल्यास दंडाची तरतूद आहे. परंतु, त्याच व्यक्तीने किंवा संस्थेने दुसऱ्यांदा गुन्हा केल्यास वाढीव दंडाची तरतूद नसल्याने दुसऱ्यांदा अनुचित प्रकार करणाऱ्यांना वाढीव दंडाची तरतूद करणे गरजेचे आहे.

राज्यासह देशभरात बहुतांश ठिकाणी स्पर्धा परीक्षांमधील अनुचित प्रकारात संघटीत गुन्हेगार सहभागी असल्याचे समोर आले आहे. विद्यमान अधिनियमातील संघटीत गुन्हेगारांसाठीचा दंड पुरेसा नसल्याने संघटीत गुन्हेगारांसाठी कठोर दंडाची तरतूद करणे आवश्यक आहे.

राज्यातील ३५ लाख स्पर्धा परीक्षार्थी युवांसाठी महत्वाचा असलेला सदरील अधिनियमात कुठल्याही त्रुटी तसेच गुन्हेगारांसाठी पळवाटा राहू नयेत यासाठी “महाराष्ट्र स्पर्धा परीक्षा (अनुचित मार्गास प्रतिबंध) अधिनियम, २०२४” यामध्ये आणखी सुधारणा करणे इष्ट वाटते.

वरील उद्दीष्टे साध्य करणे हा या विधेयकाचा हेतू आहे.

विधान भवन :

मुंबई,

दिनांक २७ मे, २०२५.

रोहित पवार,

प्रभारी सदस्य.

विधान भवन :

मुंबई,

दिनांक ११ जुलै, २०२५.

जितेंद्र भोळे,

सचिव-१

महाराष्ट्र विधानसभा.